

# Kertomus Suomen Muinaismuistoyhdistyksen toiminnasta vuonna 1992

## Yhdistyksen tarkoitus

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää Suomen maan ja kansan sekä Suomen suvun ja sen asuma-alueiden ynnä mahdollisuuksien mukaan muiden kansojen ja alueiden muinaisuutta valaisevia muinaistieteellisiä, etnologisia, taide- ja kulttuurihistoriallisia tutkimuksia, levittää tietoa oman maan muinaisjäänneksistä ja osaltaan vaikuttaa niiden suojelemiseen sekä herättää ja pitää vireillä kansan harrastusta muinaismuistoihinsa. Tätä toimintaa yhdistys harjoitti jo 122:n vuoden kartuttamalla kokemuksella.

Yhdistys on Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenseura.

## Kokoukset ja yleinen toiminta

Yhdistys piti vakiintuneeseen tapaan Suomen Kansallismuseossa seitsemän jäsenkokousta, joista neljä kevä- ja kolme syyskaudella.

Helmikuun 6. päivänä pidetyssä kokouksessa piti esitelmän fil.lis. Jarkko Sinisalo aiheesta »C.L. Engelin Nikolainkirkon syntyvaiheita». Esitelmässä tuotiin esille mm. uusia suunnitelmalöytöjä sekä niiden mahdollisia esikuvia. Kuulijoita kiinnosti esitelmää seuranneessa keskustelussa C.A. Ehrenströmin laatiman kaupungin asemakaavan mahdollinen vaikutus kirkon paikan ja ehkä kirkkomuodonkin valintaan sekä arkkitehdin oman lähtöseudun ja Pohjolan kirkkotraditioiden konfrontaation mahdollinen heijastuminen suunnitelmissa.

Maaliskuun 5. päivänä esitelmöi yhdistyksen työntekijä, dosentti Bo Lönnqvist aiheesta »Helsingfors stadsvapen ännu en gång». Esitelmöitsijä kiinnitti huomiota eräisiin vaakunatutkimuksissa sivuutettuihin kirjallisiin lähteisiin, vaakunakuvioiden muunteluun eri aikoina sekä Johannes Bureuksen oletettavaan rooliin Helsingin vaakunan synnyssä.

Huhtikuun 2. päivänä toimistopäällikkö Elias Härö piti esitelmän »Korsholman vallit – historiallisen ajan kiinteä muinaisjäänne». Esitelmässä valotettiin mm. ensimmäisen valtioneuvoston J.R. Aspelinin osuutta vallien muinaistieteellisen merkityksen esilletuojana. Seuranneessa keskustelussa pohdittiin mm. puheena olleen paikan asemaa merenrantaan nähden keskiajan alussa ja Korsholman linnan suhdetta pohjoismaiseen keskiajan linnoitusarkkitehtuuriin.

Vuosikokouksessa 7. päivänä toukokuuta esitelmöi yhdistyksen puheenjohtaja, dosentti Torsten Edgren otsikolla »Lavansaaren Suursuonmäen röykkiökalmisto». Esitelmä osoitti mm. sen, kuinka viimeaikoina arkeologian avuksi otetut luonnontieteelliset analyysimenetelmät voivat antaa lisävalaistusta ja uusia tulokuvia näkökulmia jo vuosikymmeniä sitten talteen otettuun esineistöön.

Lokakuun 1:n päivän kokouksessa esitelmöi fil.kand. Maija Fast »Merimiesten hautaustavoista». Esitelmässä syvennyttiin ennen muuta kauppalaivoillamme suoritettuihin hautauksiin lähdeaineistona vanhat lokikirjat, muistitieto ja muistelmakirjallisuus. Esitelmän kirvoittamassa keskustelussa pohdittiin mm. ulkomailla kuolleitten merimiesten hautaamista eriuskoisten hautausmaahan, vainajan jäämistön palauttamista omaisille, sotilaskäytännön vaikutusta siviilihautauksiin.

Marraskuun 5. päivänä esitelmöi fil.lis. Helena Edgren »Maalarista ja paholaisesta ja jonkin verran myös Neitsyt Mariasta – ikonografinen tutkimus». Esitelmässä paneuduttiin muutamissa keskiajan kirkko-maalauksissamme esiintyvään aiheeseen, jossa paholainen yrittää sortaa kirkkomaalarin alas telineiltä. Lähimmät säilyneet vastineet meikäläisille esityksille löytyivät Etelä-Euroopasta. Seuranneessa keskustelussa kosketettiin maalareiden ja heidän käyttämiensä kuva-aiheiden esikuvien alkuperää yleisemminkin.

Joulukuun 3. päivänä pidetyssä kokouksessa esitelmöi fil.kand. Helena Ranta »Suomen rautakauden helmistä». Hän perehdytti kuulijat helmien valmistustapoihin, mahdollisiin valmistuskeskuksiin sekä löytökombinaatioihin. Käydyssä keskustelussa viitattiin miesten haudoissa esiintyvien helmien osalta ns. miekkahelmiin. Samoin nousi esille mm. mahdollisuus jäljittää helmien valmistuspaikka (raaka-aineen saanti-seutu) modernin alkuaineanalyysin keinoin.

Kuukausikokouksiin osallistuneiden kuulijoiden määrä vaihteli 20:n ja 52:n välillä.

Johtokunta kokoontui kertomusvuoden aikana kuusi kertaa (3. 2.; 24. 3.; 23. 4.; 11. 6.; 14. 9.; ja 25. 11.). Pykälää johtokunnan kokousten pöytäkirjoihin kertyi 57.

Työjäsenten neuvottelukunta kokoontui 23. päivänä huhtikuuta. Neuvottelukunta totesi jäsenistönsä koostuvan suurelta osin henkilöistä, jotka eivät enää toimi aktiivisesti työelämässä antikvaarisilla aloilla. Neuvottelukunnan sekä yhdistyksen toiminnan korkeatasoisuuden ja aktiivisuuden turvaamiseksi jatkossakin neuvottelukunta piti välttämättömänä, että työjäsenkuntaa kasvatetaan täyttämällä avoimina olevia paikkoja. Se antoi yhdistyksen johtokunnalle tehtäväksi selkiinnyttää kutsujäsenkategorioiden mahdolliset keskinäiset painoarvot sekä määritellä ne yleiset kriteerit, joita kuhunkin kategoriaan ehdotettavilta henkilöiltä edellytetään.

## Julkaisutoiminta

Painosta on ilmestynyt

– *Finskt Museum 1991* (toimittaja Marianne Schauman-Lönnqvist), kirjoittajat Aki Arponen, Helena Edgren, Olle Hörfors, Paul Ek, Stig-Göran Huldén, Rolf Kroneld, Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander, Jukka Luoto, Pirjo Mattila, Marianne Schauman-Lönnqvist ja Tapani Tuovinen. Volyymin laajuus 111 sivua.

– *Suomen museo 1991* (toimittaja Tuukka Talvio), kirjoittajat: Jukka Eenilä, Markus Hiekkänen, Kerttu Itonen, Terho Itonen, Ildikó Lehtinen, Martti Linkola, Jukka Luoto, Jaakko Masonen, Jaana Riikonen, J.-P. Taavitsainen, Tuukka Talvio ja Maarit Åhlén. Volyymin laajuus 176 s.

– *Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja 98* (toimittaja Torsten Edgren), sisältö: Renja Suominen-Kokkonen »The Fringe of a Profession. Women as architects in Finland from the 1890s to the 1950s». Volyymin laajuus 138 sivua.

– *Kansatieteellinen arkisto 38* (toimittaja Leena Sammallahti), sisältö: Bo Lönnqvist »Ting, rum och barn». Volyymin laajuus 429 sivua.

– *Kansatieteellinen arkisto 39* (toimittaja Leena Sammallahti), sisältö: Janne Vilkona »Vainajan karsiot ja ristipuut». Volyymin laajuus 210 sivua.

## Kirjasto ja arkisto

Kuluneena toimivuonna yhdistyksen kirjasto kasvoi vaihtotoiminnan kautta n. 800:lla niteellä. Yhdistys on kartuttanut professori Ella Kivikosken jäämistöstä saamastaan tieteellisestä kirjallisuudesta suomalaisten yliopistojen arkeologian laitosten kirjastoja sellaisilla niiden haluamilla niteillä, jotka sisältyvät jo ennestään yhdistyksen kirjastoon.

Uusia julkaisujen vaihtosuhteita ei kertomusvuonna solmittu, mutta British Librarylle päätettiin lähettää pyynnöstä vastaisuudessaakin ilmestyvät Iskoksen ja Kansatieteellisen arkiston niteet veloituksetta kirjaston poikkeuksellisen keskeisen luonteen vuoksi vaikka laitos ei pystykään lähettämään yhdistykselle tulevaisuudessa julkaisuja vastikkeeksi.

Yhdistys solmi Tieteellisten seurain valtuuskunnan alaisen Tieteellisen kirjallisuuden vaihtokeskuksen kanssa sopimuksen yhdistyksen ulkomaisen julkaisuvaihdon hoidosta. Vaihtokeskus vastaa veloituksetta pakkaus- ja postituskuluista ja vaihtosuhteiden toimivuuteen liittyvästä kirjeenvaihdosta.

Yhdistys liittyi Suomen Kirkkohistoriallisen Seuran yhteisjäseneksi ja turvasi täten mainitun seuran julkaisujen mahdollisimman edullisen saannin yhdistyksen kirjastoon.

## Talous

Niin sanotut lihavat vuodet ovat ainakin toistaiseksi Muinaismuistoyhdistykseltä – kuten muiltakin tieteellisiltä yhteisöiltä – takanapäin. Yhdistyksen normaali kokoustoiminta ja jäsenistölle postitettu informaatio on rahoitettu jäsenmaksukertymällä.

Yhdistyksen menoista suurimman osan muodostivat julkaisujen painatuskulut, tuloista puolestaan Suomen Akatemian myöntämä avustus julkaisu toimintaan. Kokonaisten monografioiden käännöksiä ei voitu edelleenkaan rahoittaa. Viime vuosina virkeytynyt tohtoriksi väittely on vaikuttanut myös yhdistyksen julkaisu toimintaan, vaikka yhdistys ei enää olekaan ainoa antikvaaristen alojen väitöskirjoja kustantava instituutio. Perinteisesti väitöskirjoille annettu etusija on jossain määrin aiheuttanut yhdistyksen kustannuksella painettavaksi hyväksytyyn muun tutkimuksen ulostulon siirtymistä varsinkin silloin, kun väitöskirjan käsikirjoituksen valmistumisaikataulusta ei ole informoitu yhdistyksen johtokuntaa riittävän ajoissa.

Julkaisu toiminnan taloudellisen tilanteen parantamiseksi ei tässä vaiheessa ole kuitenkaan pidetty taroituksen mukaisena esimerkiksi maksullisten mainosten hankkimista vuosikirjojen liitteeksi.

Yhdistyksen likviditeettiä yritettiin parantaa ja varastointikuluja pienentää osallistamalla Tieteellisten seurain valtuuskunnan kirjakaupan Tiedekirjan syysalennusmyyntiin tarjoamalla erikoishintaan muutamien julkaisujen neiteitä. Seurakunnille tarjottiin ostettavaksi yhdistyksen kustantamia Suomen kirkot -teoksia alennettuun hintaan. Yhdistys osallistui myös Friedebert Tuglas -seuran järjestämiin Martin markkinoihin asettamalla myyntiin yhdistykselle lahjoitettua sekalaista kirjallisuutta.

Julkaisujen markkinoinnin tehostamiseksi painatettiin uusi hinnasto ja lähetettiin julkaisuvarastonhoitaja Kerttu Itkonen yhdistyksen edustajaksi Tieteellisten seurain valtuuskunnan ja Turun yliopiston järjestämään Tutkimustoiminta ja sen markkinointi -seminaariin Turkuun 2. 10. 1992.

Toimintavuoden aikana yhdistys tilasi Helsingin yliopiston metsänarvioimistieteen laitokselta Urajärven metsäpalstan hakkuusuunnitelman aiemman suunnitelman umpeutuessa täytöntöönpanonsa osalta lähivuosina. Urajärven metsätysseura ry:n kanssa jatkettiin kyseiseen metsätilaan kohdistuvaa vastikkeetonta metsätysvuokrasopimusta viidellä vuodella.

## Jäsenistö ja kunnianosoitukset

Yhdistys luovutti taiteilija Åke Hellmanilla maalauttamansa monivuotisen varapuheenjohtajansa, valtionarkeologi C.J. Gardbergin muotokuvan museovirastolle liitettäväksi aiempia valtionarkeologeja esittävien maalausten kokoelmaan. Varat taulun maalauttamiseen saatiin opetusministeriöltä. Yhdistys osallistui kertomusvuonna taloudellisen tuen muodossa myös työjäsenensä, professori Unto Salon muotokuvan maalauttamiseen.

Vuosikokous kutsui johtokunnan ehdotuksesta ja työjäsenten neuvottelukunnan puoltamana yhdistyksen työjäseniksi fil.tri Teppo Korhosen, fil.tri Pekka Korvenmaan, apul.prof. Ville Lukkarisen, fil.lis. Pekka Sarvaan, fil.lis. Tuukka Talvion ja dos. Ritva Wäreän sekä kirjeenvaihtajajäseneksi fil.lis. Marjatta Nielsenin Kööpenhaminasta ja ulkomaiseksi jäseneksi dosentti Elisabet Stavenow-Hidemarkin Tukholmasta.

Varsinaisiksi jäseniksi yhdistykseen liittyivät Aija Antikainen, Maarit Elo, Maija Fast, Leena Haleyi, Titta Heikkinen, Anna-Riikka Hirvonen, Carina Jaatinen, Tiina Jäkärä, Pirkko Järvelä, Kai Kaartinen, Antti Kairinen, Jaana Kallio, Timo Kantonen, Johanna Kiuru, Satu Koivisto, Terhi Kouvo, Anna-Liisa Kuure, Marjut Lamminen, Sari Lehto, Johanna Lehtonen, Terhi Lehtonen, Laura Manninen, Sakari Mentu, Aila Nieminen, Jari Näränen, Sari Oksanen, Nina Pakaste, Hanna Paunu, Saija Pelvas, Petro Pesonen, Jari Porsbacka, Jouko Pukkila, Eija Putkonen, Satu Riihelä, Olli Räihälä, Olavi Räsänen, Mikko Rättilä, Päivi Savonen, Maija Siimes-Lindahl, Satu Siponen, Petri Stenius, Tapio Suhonen, Outi Suomela, Maarit Tolamo-Kemiläinen, Ulla Tupala, Loviisa Tuuri, Mia Winkler ja Jaana Virtanen. Kaikkiaan yhdistykseen liittyi kertomusvuoden aikana 48 jäsentä. Vuoden lopussa yhdistyksellä oli 606 henkilöjäsentä.

Keskuudestamme poistui kertomusvuonna (18. 8. 1992) yhdistyksen kirjeenvaihtajajäsen professori Sixten Ringbom.

## Johtokunta ja toimihenkilöt

Vuosikokouksessa valittiin yhdistyksen puheenjohtajaksi edelleen dos. Torsten Edgren. Samaten valittiin erovuorossa olleet johtokunnan jäsenet dos. Bo Lönnqvist ja prof. Ari Siirriäinen yksimielisesti tehtävänsä seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi. Johtokunnan ovat muodostaneet dos. Torsten Edgren (puheenjohtaja), FT C.J. Gardberg, apul.prof. Ville Lukkarinen, dos. Bo Lönnqvist, dos. Leena Sammallahti, prof. Ari Siirriäinen (varapuheenjohtaja) ja fil.lis. Tuukka Talvio. Yhdistyksen sihteerinä toimi fil.tri Teppo Korhonen ja apusihteerinä fil.lis. Pirjo Uino.

Yhdistyksen varainhoitajana ja kirjanpitäjänä on toiminut kirjanpitäjä Ritva Fransman, kirjastonhoitajana fil.maist. Airi Wiio ja julkaisuvarastonhoitajana fil.kand. Kerttu Itkonen.

Pankinjohtaja Jussi-Matti Torpin pyydettyä vapautusta tilintarkastajan tehtävästä valittiin vuosikokouksessa varsinaisiksi tilintarkastajiksi fil.lis. Pekka Sarvas ja ekonomi HTM Toivo Tuomikorpi sekä heidän henkilökohtaisiksi varamiehikseen mainitussa järjestyksessä fil.lis. Anna-Maria Reinilä ja kauppatieteiden maisteri Reino Vento.

Suomalaisen kirjallisuuden edistämisyseuran valtuuskunnan humanistisessa jaostossa edusti yhdistystä dos. Leena Sammallahti varamiehenään Kerttu Ikonen, Sanakirjasäätiön valtuuskunnassa prof. Juhani U.E. Lehtonen varamiehenään dos. Osmo Vuoristo ja Zachris Topeliuksen lapsuudenkotiäitiön hallituksessa museonjohtaja Pekka Toivanen Pietarsaaresta.

Helsingissä 31. 12. 1992

*Teppo Korhonen*  
sihteeri

## SUOMEN MUINAISMUISTOYHDISTYS RY

### TULOSLASKELMA 1. 1.–31. 12. 1992

Varsinainen toiminta			
Julkaisutoiminta			
Myyntituotot			
Jäsen- ja satunnaiset tilaukset .....	52.470,50		
Kirjakauppamyynni .....	61.170,60		
Muut tuotot .....	5.491,00		
Valtionavustukset .....	240.000,00	+359.132,10	
Painatus .....	310.748,60		
Postitus ja pakkaus .....	12.666,00		
Käännös- ja kielentark. palkkiot .....	13.060,00		
Toimittajien palkkiot .....	2.000,00		
Sotumaksut .....	252,00		
Varastointi .....	6.999,00	-345.725,60	+13.406,50
Muu varsinainen toiminta			
Kokouskulut .....	9.497,30		
Hallinnon palkat .....	17.550,00		
Muut palkkiot .....	2.400,00		
Sotumaksut .....	675,00		
Toimistokulut .....	5.737,10		
Muotokuvamaalauspalkkio .....	70.000,00	-105.859,40	-92.452,90
Sijoitukset			
Korko- ja osinkotuotot .....	24.641,00		
Sijoitusten hoitokulut .....	- 207,70	+ 24.433,30	
Metsäkulut .....		- 2.320,80	
Verot .....		- 1.963,60	
Jäsenmaksutuotot .....		+ 14.520,00	
Korkokulut .....		- 5.793,23	
Tilikauden alijäämä .....			<u>-63.577,23</u>

**TASE 31. 12. 1992****Vastaavaa**

Varsinainen omaisuus			
Rahoitusomaisuus			
Pankkisaamiset .....	240.204,14		
Tilisaamiset .....	16.701,75	256.905,89	
Käyttöomaisuus			
Urajärven tila .....		800,00	
Osakkeet .....	105.366,47		
Jäsenosuudet .....	9.180,00	114.546,47	372.252,36
			<u>372.252,36</u>

**Vastattavaa**

Vieras pääoma			
Tilivelat .....		128.475,00	
Arvostuserät			
Arvopapereiden arvonkorotus .....		49.492,08	
Oma pääoma			
Varsinainen pääoma .....		800,00	
Rahastot .....		90.115,72	
Vararahastot .....		46.377,64	
Käyttörahasot .....		17.393,61	
Edellisten vuosien ylij. ....	103.175,54		
Tilikauden alijäämä .....	- 63.577,23	39.598,31	372.252,36
			<u>372.252,36</u>